

Witold Jankowski

XXX-lecie gdańskiej adwokatury

Palestra 19/9(213), 2-10

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

pancernika „Schleswig-Holstein”. Utrwalona tam została kanonada dział okrętowych, świst nurkujących na Westerplatte stukasów, wybuchy bomb, szturm oddziałów hitlerowskich na mały skrawek polskiej ziemi — Westerplatte. A w czasie tej kanonady słysząc głos korespondenta. Donosi światu, że zaczął się totalny atak z morza, lądu i powietrza, że nawale ludzi i broni przeciwstawia się garstka obrońców Westerplatte.

To było dnia 1 września 1939 roku o godzinie 4.45. Od 1947 roku w każdą rocznicę Września wspomniana płyta nadawana jest przez gdańską rozgłośnię Polskiego Radia. Bez żadnych komentarzy. Po prostu jako memento!

Minęło od burzliwych dni wyzwolenia i powrotu Gdańska do Macierzy przeszło lat trzydzieści. Odbudowany Gdańsk z uroczymi swymi przedmieściami, znane nie tylko u nas miasto Sopot, odbudowany port gdański, potężniejący z każdym dniem przemysł stoczniowy Trójmiasta i Elbląga — to nowe karty w dziejach regionu gdańskiego. Karty zapisane trudem i znojem każdego mieszkańca tej ziemi, która „była polska i znowu jest polska”.

W ten wysiłek gdańszczan wkomponowany jest także trud, poświęcenie i bezgraniczne oddanie sprawom regionu adwokatury gdańskiej. Związana przede wszystkim ze sprawami morza i gospodarki morskiej, adwokatura gdańska czynnie uczestniczyła i uczestniczy w budowaniu silnej Polski na morzu.

Pokazujemy to w materiałach gdańskiego numeru „Palestry”. Pokazujemy tych, którzy przysparzają chwały nie tylko gdańskiej adwokaturze, ale całej adwokaturnie polskiej. A młodzieży adwokackiej wskazują oni drogę, jaką należy kroczyć, by być godnym miana adwokata i obywatela.

KOMITET REDAKCYJNY:

adw. Stanisław Urbaniak — przewodniczący

adw. dr Sławomir Dalka — członek

adw. Lucjan Ostrowski — członek

WITOLD JANKOWSKI

XXX-lecie gdańskiej adwokatury

Historia powstania i rozwoju adwokatury gdańskiej w minionym trzydziestolecu pozostaje w ścisłym związku z ogólną sytuacją faktyczną i prawną, w jakiej się znalazła adwokatura polska po wyzwoleniu. Poza tym, jeśli chodzi o teren gdański, należy przypomnieć, że adwokatura polska zarówno na terenach byłego Wolnego Miasta Gdańska, jak i na tych terenach tej części Ziemi Odzyskanych, która została poddana kompetencji Izby gdańskiej, przed wojną organizacyjnie w ogóle nie istniała. Dopiero więc z chwilą utworzenia Sądu Apelacyjnego w Gdań-

sku obszar działalności Izby Adwokackiej Gdańskiej miał objąć wszystkie tereny, które zostały poddane właściwości tego Sądu. A tereny te były nader obszerne, obejmowały b. do niedawna (tj. przed ostatnio dokonany nowym podziałem administracyjnym naszego państwa) województwa: gdańskie, koszalińskie i szczecińskie. Województwa te były w znacznym stopniu, jak wiadomo, zniszczone przez działania wojenne.

Decyzją Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 1945 roku została mianowana dla Izby Adwokackiej Gdańskiej pierwsza w ogóle w historii adwokatury gdańskiej Tymczasowa Rada Adwokacka, która na posiedzeniu w dniu 1 listopada 1945 roku ukonstytuowała się, jak następuje: dziekan — adw. Kazimierz Ogrodzki, wicedziekan — adw. Edmund Szablowski, sekretarz — adw. Józef Winnicki, członkowie rady — adw. Czesław Kuncewicz i adw. Janina Kochańska.

Następnie Minister Sprawiedliwości dodatkowo powołał na członków rady adw. Aleksandra Bronowskiego, powierzając mu funkcję I rzecznika dyscyplinarnego, oraz adw. Halinę Zasztowt-Sukiennicką jako zastępcę I rzecznika dyscyplinarnego.

W tym samym czasie na prezesa Sądu Dyscyplinarnego został powołany adw. Tadeusz Bierowski.

Nowo mianowana Rada Adwokacka rozpoczęła swoją działalność w warunkach nader trudnych, zarówno z przyczyn organizacyjnych, finansowych oraz zawodowych jak i politycznych. Nie miała ona przede wszystkim lokalny, w którym by mogła rozpocząć swoją pracę. Trudności obiektywne spowodowane zniszczeniami wojennymi, jak również brak zrozumienia, a często nawet nieprzychylny stosunek ówczesnych władz administracyjnych do potrzeb lokalowych Rady i adwokatury w ogóle spowodowały, że Rada Adwokacka przez dłuższy czas zmuszona była korzystać z lokali zastępczych. Początkowo biura Rady mieściły się w prywatnym mieszkaniu wicedziekana adw. Szablowskiego w Sopocie. Następnie, z początkiem roku 1946, dzięki pomocy ówczesnego prezydenta miasta Gdyni Henryka Zakrzewskiego, Rada uzyskała skromny lokal w gmachu Zarządu Miejskiego w Gdyni, z którego korzystała aż do końca roku 1947, kiedy to wreszcie po wielkich staraniach otrzymała lokal w gmachu sądów w Gdańsku. Zdecydowanie nieprzychylnie w dalszym ciągu stanowisko władz kwaterek wobec potrzeb lokalowych adwokatury pociągnęło za sobą w pewnym okresie wydanie zarządzenia przymusowej eksmisji biur Rady Adwokackiej i mieszczących się już wówczas w gmachu sądów zespołów adwokackich do zupełnie nieodpowiednich lokali zastępczych. Jedynie dzięki stanowczej interwencji ówczesnej Rady Adwokackiej u najwyższych czynników partyjnych i rządowych wspomniana eksmisja została wstrzymana.

Dla przedstawienia pełnego obrazu ówczesnego należy jeszcze dodać, że rozpoczynając swoją działalność pierwsza polska Rada Adwokacka w Gdańsku nie dysponowała prawie żadnymi środkami finansowymi.

Pierwszą i podstawową czynnością Rady Adwokackiej było założenie listy adwokatów Izby gdańskiej. Należało objąć więzami organizacyjnymi przede wszystkim tych adwokatów, którzy już faktycznie na terenie Izby wykonywali praktykę adwokacką, oraz tych, którzy mieli uprawnienia adwokackie i zgłaszali się o wpisanie na listę.

Wymagało to dużego wkładu pracy ze strony Rady Adwokackiej, toteż początkowo większość posiedzeń Rady poświęcona była sprawom personalnym. W omawianym tu okresie wpisano na listę adwokatów Izby Gdańskiej 160 adwokatów, odmawiając zarazem wpisu 12 osobom; poza tym w piętnastu wypadkach sprawy przekazano do Komisji Weryfikacyjnej, a 53 wnioski nie zostały załatwione z powodu braków formalnych. W tym też okresie wpisano na listę aplikantów adwo-

kackich 11 osób, przy czym pierwszym aplikantem adwokackim wpisanym na listę był obecny adwokat Jerzy Łapicki.

Skład tworzącej się adwokatury gdańskiej był bardzo różnorodny. Z wyjątkiem adwokatury gdyńskiej, która po zakończeniu wojny przeważnie powróciła na swoje dawne miejsca pracy w okręgu Sądu Okręgowego w Gdyni, oraz jedyne przedstawiciela adwokatury polskiej z byłego Wolnego Miasta Gdańska w osobie adwokata Stanisława Romanowskiego, w pozostałej części chodziło o adwokatów przybyłych z różnych stron Polski i spoza jej nowych granic. Rozległy teren, na którym wybierali siedziby adwokaci, prowadzenie indywidualnych kancelarii adwokackich oraz brak dogodnych środków komunikacji często pozbawiał Radę Adwokacką możliwości bliższego kontaktu ze środowiskami adwokackimi i sprawowania nad nimi faktycznej kontroli zawodowej.

Jednakże Rada Adwokacka podjęła duże wysiłki w tym względzie, żeby ten stan rzeczy poprawić. Doceniając znaczenie i rolę adwokatury gdańskiej w nowych warunkach ustrojowych, Rada Adwokacka zobowiązała przede wszystkim członków Izby do czynnej pracy społecznej oraz do udziału w życiu politycznym, gospodarczym i społecznym kraju. Przystąpiła do zorganizowania przy wszystkich sądach okręgowych na terenie całej apelacji gdańskiej bezpłatnych poradni dla niezamożnej ludności, zobowiązując członków Izby do udziału w pracy tych poradni, i to pod rygorem odpowiedzialności dyscyplinarnej. Podjęła — dalej — starania o przyznanie adwokatów gdańskich prawa przedstawicielstwa w Wojewódzkiej Radzie Narodowej w Gdańsku, szeroko rozwinęła akcję zbiórki Funduszu na odbudowę Warszawy i na rzecz Polskiego Czerwonego Krzyża. Jednocześnie Rada Adwokacka rozpoczęła szeroką akcję uświadamiającą o roli i znaczeniu adwokatury jako współczynnika wymiaru sprawiedliwości.

Adwokaci, którzy zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami ustawy o ustroju adwokatury prowadzili indywidualne kancelarie adwokackie, napotykali duże trudności mieszkaniowe związane z prowadzeniem swych kancelarii.

W końcu 1947 r. nastąpiły zmiany w składzie osobowym Rady Adwokackiej. Ustąpił wicedziekan adw. Szablowski z powodu wyjazdu do Warszawy, a miejsce jego zajął adw. Bronowski. Ponadto Minister Sprawiedliwości powołał do składu Rady Adwokackiej adw. Tomickiego ze Szczecina oraz adwokatów Powałowski i Suligowski z Gdyni. Temu ostatniemu Rada powierzyła przewodnictwo Komisji do opracowania zasad postępowania i etyki adwokackiej.

W połowie roku 1948 ustąpił z Rady adw. Lipiński z powodu przeniesienia siedziby do Warszawy, a Minister Sprawiedliwości powołał do składu Rady z końcem tego roku adwokata Bolesława Wiącka i adwokata Witolda Roszczynialskiego. W tym też czasie została utworzona delegatura Rady w Szczecinie, przy czym na delegata został powołany adw. Tomicki ze Szczecina.

Od samego początku swojej działalności Rada poświęciła wiele uwagi szerzeniu zasad praworządności i popularyzacji prawa. Zostało zorganizowane przy Radzie Adwokackiej w Gdańsku społeczne biuro pomocy prawnej, którym kierował adw. Józef Winnicki.

Jednocześnie Rada Adwokacka zaleciła członkom Izby przy prowadzeniu obron przed sądami specjalnymi zachowanie daleko idącej ostrożności, oceniając jednak pozytywnie udział obrony w tych sprawach dla wymiaru sprawiedliwości.

Co się tyczy spraw o rehabilitację odstępców od narodowości polskiej, Rada zajęła stanowisko, że adwokaci nie powinni występować w tych sprawach przed sądami.

W roku 1948 toczył się przed Najwyższym Trybunałem Narodowym w Gdańsku

proces byłego gauleitera gdańskiego Forstera. Rada Adwokacka wytypowała do obrony z urzędu w tej sprawie adwokatów Bolesława Wiącka i Tadeusza Kuli-gowskiego. Sposób prowadzenia tej obrony został oceniony przez Trybunał, świat prawniczy Wybrzeża i szerokie masy społeczeństwa polskiego nader pozytywnie, toteż Rada na posiedzeniu w dniu 5 maja 1948 roku wyraziła obu tym adwokatom podziękowanie i uznanie za sposób prowadzenia obrony.

We wrześniu 1949 roku zamiast adwokata Bronowskiego, który opuścił Wybrzeże, funkcję wicedziekana objął adw. Wiącek. Następnie pismem Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 października 1949 roku adw. Wiącek został wyznaczony na przewodniczącego Okręgowej Rady Adwokackiej w Gdańsku, obejmując funkcję dziekana Rady Adwokackiej z dniem 12 listopada 1949 roku.

Z dniem 30 kwietnia 1950 roku Minister Sprawiedliwości odwołał dotychczasową tymczasową Radę Adwokacką w całym składzie i mianował na jej miejsce nową w składzie następującym: przewodniczący — adw. Wiącek, zastępca przewodniczącego — adw. Bem, sekretarz — adw. Marczewski, skarbnik — adw. Niedzielski, członkowie — adw. Winnicki, adw. Hausknecht, adw. Nowakowska, adw. Jakobson, adw. Iżycki, adw. Krawczyński, adw. Macheta i adw. Orłowicz.

Rada w powyższym składzie wykonywała swe funkcje do końca roku 1950, tj. do chwili powołania w styczniu 1951 roku nowej tymczasowej Wojewódzkiej Rady Adwokackiej, działającej już na podstawie przepisów ustawy o ustroju adwokatury z dnia 27 czerwca 1950 roku. W tym samym czasie nastąpił podział dotychczasowego terenu działalności Gdańskiej Izby Adwokackiej, a to wobec powołania Izby Adwokackiej w Szczecinie, której zostały przekazane sprawy dotyczące adwokatów zamieszkałych na terenie Izby szczecińskiej. Jednocześnie uległ likwidacji dotychczasowy sąd dyscyplinarny przy Izbie gdańskiej w składzie: przewodniczący — adw. Martin, członkowie — adw. Roman, adw. Burakowski i adw. Szapiro.

W ten sposób został zamknięty pierwszy okres organizacyjny adwokatury gdańskiej, okres trudny i pracowity w jej dziejach. Wszystkim członkom pierwszej tymczasowej Rady Adwokackiej Izby Gdańskiej na czele z dziekanem adw. Kazimierzem Ogrodzkim należą się wyrazy uznania za trudną i pionierską pracę w tym okresie.

Na podstawie przepisów nowej ustawy o ustroju adwokatury z 1950 roku została powołana przez Ministra Sprawiedliwości nowa Wojewódzka Rada Adwokacka, która na posiedzeniu w dniu 29 stycznia 1951 roku ukonstytuowała się, jak następuje: dziekan — adw. B. Wiącek, wicedziekan — adw. R. Marczewski, sekretarz — adw. T. Iżycki, skarbnik — adw. J. Dąbrowska, rzecznik dyscyplinarny — adw. A. Orłowicz, członek Rady — adw. E. Kalata, członek Komisji Dyscyplinarnej — adw. J. Łapicki.

Nowa ustawa o ustroju adwokatury z dnia 27 czerwca 1950 roku była wyrazem daleko posuniętej nieufności do adwokatury jako całości. Znalazło to również swój oddźwięk w ustosunkowaniu się miarodajnych czynników do adwokatury gdańskiej. Nowo powołana Rada Adwokacka z p.o. dziekana adw. Wiąckiem na czele, poza niewielu osobami, również dawała temu wyraz w swojej działalności. W szczególności stojący na czele Rady adw. Wiącek działalnością swoją wywołał uzasadnioną dezaprobatę wśród szeregow adwokatury gdańskiej.

Nowa ustawa nadal zawieszala samorząd adwokatury, znosiła własne sędownictwo dyscyplinarne, wprowadzała podział adwokatury na adwokatów uprawnionych do prowadzenia spraw przed sądami apelacyjnymi i na adwokatów nie mających tych uprawnień, nakazywała przymusową weryfikację wszystkich adwokatów wpisanych na listę, ustanawiała szeroką ingerencję ministra sprawiedliwości we

wszystkie sprawy adwokatury. Pozytywnym przepisem tej ustawy było wprowadzenie możliwości wykonywania zawodu adwokata w zespołach adwokackich.

W okresie działalności Rady Adwokackiej pod przewodnictwem dziekana adw. Wiącka, tj. do grudnia 1953 roku, adwokatura gdańska przeżyła swój trudny i bolesny okres.

Zarządzona ogólna (z wyjątkami dotyczącymi niektórych tylko osób) weryfikacja adwokatów spowodowała duże zamieszanie w szeregach adwokatury gdańskiej. Powołana w tym celu Komisja Weryfikacyjna w składzie: sędzia Sądu Powiatowego w Sopocie jako przewodniczący oraz przedstawiciel Wojewódzkiej Rady Adwokackiej w osobie adw. A. Orłowicza i przedstawiciel Wojewódzkiej Rady Narodowej jako członkowie — nie sprostала swoim obowiązkom obiektywnej oceny w stosunku do poszczególnych adwokatów. Rada Adwokacka i jej przedstawiciel w Komisji Weryfikacyjnej nie dołożyli starań, by przedstawić Komisji obiektywne opinie co do weryfikowanych osób, i nie zajęli w tej kwestii zdecydowanego stanowiska. W wyniku tego znaczna część adwokatury gdańskiej, rekrutująca się przeważnie ze starych roczników, nie została zweryfikowana. Dowodem tego, jak bezasadne były te decyzje Komisji Weryfikacyjnej, może być fakt, że na skutek wniesionych odwołań wszystkie decyzje zostały uchylone przez Wyższą Komisję Weryfikacyjną przy Ministerstwie Sprawiedliwości (z wyjątkiem jednej tylko, i to z powodu śmierci zainteresowanego adwokata).

Nie bez znaczenia dla dalszego rozwoju adwokatury gdańskiej był przepis nowej ustawy wprowadzający podział adwokatury na dwie kategorie. Rada Adwokacka na żądanie Ministra jeszcze przed wejściem w życie ustawy wytypowała i przelała Ministerstwu spis adwokatów dających, jej zdaniem, szczególną rękojmię w prowadzeniu wymienionych w ustawie spraw, przy czym wybór tych adwokatów przez Radę był często przypadkowy i uzależniony od osobistych poglądów jej członków. Spowodowało to później konieczność dokonania korektury pierwszej listy.

Rada Adwokacka tego okresu prowadziła nader aktywną działalność społeczną, włączając się do wszelkich akcji społecznych, obchodów i uroczystości, podejmując okolicznościowe uchwały i rezolucje, wysyłając depesze i podejmując różnego rodzaju zobowiązania i współzawodnictwa. Na odnotowanie zasługuje tutaj organizowanie przez Radę Adwokacką różnych akcji społecznych, jak np. udział adwokatów w odgruzowywaniu miasta Gdańska, pomoc przy żniwach w PGR, w pieleniu buraków itp. Zasługą ówczesnej Rady Adwokackiej było rozpoczęcie organizacji zespołów adwokackich. Pierwsze dwa zespoły adwokackie w Gdańsku i Gdyni zostały powołane na wniosek zainteresowanych adwokatów na mocy uchwały Rady Adwokackiej z dnia 30 grudnia 1951 roku, w Sopocie zaś na mocy uchwały z dnia 29 marca 1952 roku. W następnej kolejności zostały utworzone zespoły adwokackie we wszystkich siedzibach sądów powiatowych na terenie Izby.

Jeśli chodzi o sądownictwo dyscyplinarne, to zgodnie z przepisami nowej ustawy zostało ono przekazane Wojewódzkiej Komisji Dyscyplinarnej powoływanej przez Ministra w składzie: sędziego — jako przewodniczącego oraz przedstawiciela Rady Wojewódzkiej i przedstawiciela Rady Adwokackiej w osobie adw. Jerzego Łapickiego — jako członków. W pierwszym okresie pracy tej komisji pod przewodnictwem sędziego Tomaszewskiej działalność jej napotykała poważne trudności z powodu braku przygotowania do tego rodzaju działalności ze strony członków komisji nie będących adwokatami, a następnie braku znajomości zasad etyki adwokackiej i obowiązków zawodowych adwokatów. W tej sytuacji przedstawiciel Rady Adwokackiej adw. J. Łapicki miał poważne trudności w przekonywaniu członków Komisji o potrzebie właściwego ustawienia jej pracy.

Decyzją z dnia 7 grudnia 1953 roku Minister Sprawiedliwości odwołał dotychczasową Radę Adwokacką pod przewodnictwem dziekana adw. Wiącka i tą samą decyzją powołał: dziekana — adw. Bronisława Augustyniaka, wicedziekana — adw. Romana Thieme, sekretarza — adw. Zdzisława Kminikowskiego, skarbnika — adw. Tadeusza Iżyckiego, rzecznika dyscyplinarnego — adw. Anatoliusza Walickiego, i członków Rady — adw. Stanisława Gołatę i adw. Zdzisława Dąbrowskiego.

Nowa Rada Adwokacka rozpoczęła swoją działalność z dniem 1 stycznia 1954 roku. Radę tę można określić jako Radę młodzieżową. Trzej członkowie nowo mianowanej Rady: adw. S. Gołata, adw. Z. Kminikowski i adw. A. Walicki byli do niedawna jeszcze aplikantami adwokackimi i zostali wpisani decyzją Ministra na listę adwokatów bez egzaminów. Adwokaci B. Augustyniak, R. Thieme i Z. Dąbrowski również należeli do młodego pokolenia adwokatury. Jedynie adw. Iżycki był łącznikiem pomiędzy dawnymi a nowymi członkami.

Nowa Rada Adwokacka na jednym z pierwszych posiedzeń uchwaliła ambitny plan pracy. Zakładał on podjęcie starań o dalsze podnoszenie zawodowego i politycznego poziomu adwokatury gdańskiej, ściślejsze powiązanie adwokatury z masami w terenie.

W chwili podjęcia działalności przez Radę stan osobowy adwokatury gdańskiej wynosił na dzień 31 grudnia 1953 roku 161 adwokatów i 19 aplikantów adwokackich. W okresie swojej kadencji Rada Adwokacka wpisała na listę adwokatów 56 osób, w tym byłych sędziów, prokuratorów, byłych radców Prokuraturii Generalnej oraz innych łącznie 42, tj. 65% ogólnej liczby wpisanych, a aplikantów adwokackich jedynie 14, tj. 25%. Spośród ogólnej liczby 56 wpisów — 25 wpisów, czyli 45%, zostało dokonanych na polecenie Ministra Sprawiedliwości. Przytoczone dane świadczą o tym, że w powyższym okresie Rada Adwokacka nie miała większego wpływu na dobór członków adwokatury gdańskiej.

W omawianym okresie adwokaci, z wyjątkiem kilku, wykonywali swój zawód w zespołach adwokackich.

Od początku powstania zespołów adwokackich miały one poważne trudności lokalowe, szczególnie po opuszczeniu przez zespoły zajmowanych przedtem lokali w gmachach sądowych w Gdańsku i w Gdyni. Przyczyną tego były nie tylko obiektywne trudności lokalowe, szczególnie na Wybrzeżu, ale również nie zmieniony, nadal nieprzychylny stosunek władz lokalowych do potrzeb adwokatury. W tych warunkach Rada Adwokacka rozpoczęła starania o budowę własnego gmachu na potrzeby Rady i niektórych zespołów adwokackich w Gdańsku. Na przeszkodzie do realizowania tych zamierzeń stał brak odpowiednich funduszy oraz lokalizacji ze strony władz administracyjnych. Wreszcie w końcu roku 1955 Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Gdańsku przydzieliło adwokaturze gdańskiej do odbudowy uszkodzonej przez działania wojenne budynek w Gdańsku przy ul. Chlebnickiej, a Naczelna Rada Adwokacka zapewniła na ten cel odpowiednie środki. Był to początek budowy Domu Adwokata w Gdańsku.

Rok 1956 przyniósł duże zmiany w kraju, a tym samym także w organizacji i życiu adwokatury. Ogłoszona w dniu 19 listopada 1956 roku ustawa wprowadziła szereg zmian do ustawy z dnia 27 czerwca 1950 roku o ustroju adwokatury, przywracając adwokaturze samorząd.

Zwołane na 24 czerwca 1956 roku przez ustępującą tymczasową Radę Adwokacką Nadzwyczajne Walne Zebranie członków Izby Gdańskiej dokonało wyborów do Rady Adwokackiej i Komisji Rewizyjnej.

W wyniku wyborów pierwsza Rada Adwokacka powołana przez ogół adwoka-

tury gdańskiej ukonstytuowała się, jak następuje: dziekan — adw. Edmund Masiak, wicedziekan — adw. Gracjan Płoceniak, sekretarz — adw. Stanisław Cholewa, skarbnik — adw. Ignacy Nowak, rzecznik dyscyplinarny — adw. Józef Winnicki, członkowie Rady — adw. Bernard Kosmowski, adw. Stanisław Gołata, adw. Witold Jankowski i adw. Bronisław Augustyniak.

Na Walnym Zebraniu odbytym w grudniu 1956 r. zostały przeprowadzone wybory do Komisji Dyscyplinarnej, której przewodniczącym został adw. Stanisław Suchorzewski, a zastępcami adwokaci Bohdan Suligowski i Tadeusz Iżycki.

W ten sposób od stycznia 1957 roku wszystkie organy samorządu adwokatury gdańskiej pochodziły już z wyboru. Kadencja tych organów trwała do 19 kwietnia 1959 roku, kiedy to na Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Wojewódzkiej Izby Adwokackiej w Gdańsku zostały przeprowadzone ponowne wybory do wszystkich organów samorządu adwokackiego oraz wybory delegatów na Zjazd Adwokatury w Warszawie. W wyniku tych wyborów Rada Adwokacka II kadencji ukonstytuowała się, jak następuje: dziekan — adw. Gracjan Płoceniak, wicedziekan — adw. Stanisław Sułchorzewski, sekretarz — adw. Ignacy Nowak, skarbnik — adw. Witold Kurowski, rzecznik dyscyplinarny — adw. Tadeusz Iżycki, członkowie Rady — adw. Zdzisław Kminikowski, adw. Stanisław Gołata, adw. Edmund Masiak i adw. Bronisław Augustyniak.

Prezesem Komisji Dyscyplinarnej został adw. Bohdan Suligowski, zastępcą adw. Bernard Kosmowski.

Na delegata na Zjazd Adwokatury został wybrany adwokat Michał Dereziński. Zjazd Adwokatury odbył się w dniach 24 i 25 października 1959 roku.

Kadencja II Rady Adwokackiej trwała od dnia 9 maja 1964 r., kiedy to przeprowadzone zostały wybory do organów adwokatury na podstawie nowych zasad, wynikających z przepisów nowej ustawy o adwokaturze z dnia 19 grudnia 1963 roku. Została wtedy wybrana Rada Adwokacka w następującym składzie: dziekan — adw. Bronisław Augustyniak, wicedziekan — adw. Stanisław Gołata, sekretarz — adw. Ignacy Nowak, skarbnik — adw. Anatoliusz Walicki, rzecznik dyscyplinarny — adw. Z. Kanclerzewski, prezes Komisji Dyscyplinarnej — adw. Z. Kminikowski, członkowie Rady — adw. Gracjan Płoceniak, adw. Janusz Kubicki i adw. Stefan Andryszkiewicz.

Powyższy skład Rady Adwokackiej w ciągu dalszych kadencji ulegał jedynie nieznacznym tylko zmianom personalnym, zachowując na stanowiskach kierowniczych przeważnie te same osoby.

Nowa ustawa o ustroju adwokatury z 1963 r. wniosła do życia adwokatury gdańskiej pewnego rodzaju stabilizację, a jednocześnie umożliwiła jej dalszy rozwój w drodze normalnego doboru nowych kadr adwokackich.

Na dzień 31 grudnia 1970 r. ogólny stan wpisanych na listę adwokatów wynosił 247 osób. W okresie od 1 stycznia 1964 r. do 31 grudnia 1970 r. wpisano na listę ogółem 62 nowych członków, w tym 24 byłych aplikantów adwokackich, 20 adwokatów w związku ze zmianami siedziby i radców prawnych po złożeniu egzaminu adwokackiego, a tylko 18 osób przechodzących — z mocy posiadanych uprawnień — z innych zawodów do adwokatury.

Również w tym okresie nastąpiła stabilizacja liczby zespołów adwokackich, wynoszącej na dzień 31 grudnia 1970 roku 25 jednostek. Dzięki podjętym staraniom ze strony Rady Adwokackiej część tych zespołów uzyskała nowe lokale odpowiadające ich potrzebom, w innych zaś zespołach przeprowadzono remonty i adaptacje. Oczywiście nie znaczy to, że już wszystkie zespoły adwokackie pracują dziś w warunkach odpowiednich.

Dowodem właściwej oceny pracy społecznej adwokatury gdańskiej było przyznanie i wręczenie na Zgromadzeniu Delegatów Wojewódzkiej Izby Adwokackiej w Gdańsku w dniu 29 kwietnia 1967 roku przyznanych przez Ogólnopolski Komitet Frontu Jedności Narodu odznaczeń adwokatom: Augustyniakowi, Jakitowiczowi, Gajewskiemu, Goryszewskiemu, Grabowskiemu, Nowakowi, Płocieniakowi i Roszczynialskiemu.

Na Zebraniu Delegatów w dniu 26 kwietnia 1969 roku wiceminister sprawiedliwości Kazimierz Zawadzki stwierdził, że od roku 1964 wiele się zmieniło w adwokaturze na lepsze i że w związku z tym funkcje nadzorcze Ministerstwa powinny ulec zmniejszeniu.

W roku 1972 adwokatura gdańska obchodziła dwie rocznice: 25-lecie adwokatury gdańskiej oraz 20-lecie powstania gdańskich zespołów adwokackich.

Dwudziestopięciolecie adwokatury gdańskiej obchodzono w dniu 8 kwietnia 1972 roku. Uroczystość ta została połączona z otwarciem „Domu Adwokata”. Jest to piękny, zabytkowy budynek, który jako pomnik ofiarności i solidarności adwokatów całego kraju służy celom samorządu adwokackiego. W uroczystości wzięli udział wiceminister sprawiedliwości Adam Zborowski, przedstawiciel Naczelnej Rady Adwokackiej nieżyjący już dziś Witold Dąbrowski, przedstawiciele organizacji politycznych, władz państwowych oraz liczni adwokaci i aplikanci adwokacy Izby gdańskiej. Wiceminister A. Zborowski w przemówieniu swoim stwierdził, że adwokatura gdańska dobrze się zasłużyła w pracy i w walce o realizację ustawowych zadań oraz w walce o integrację swego zawodowego środowiska.

W toku uroczystości adwokaci: Janina Horbatowska, Michał Dereziński, Wiktor Hirsch, Witold Jankowski, Janusz Kubicki, Witold Kurowski, Kazimierz Ogrodzki i Edmund Zrodowski zostali udekorowani odznaką „Zasłużony dla Ziemi Gdańskiej”.

W latach następnych wielu adwokatów Izby gdańskiej otrzymało szereg odznaczeń państwowych i resortowych, m.in. adwokaci Bronisław Augustyniak, Ignacy Nowak, Anatoliusz Walicki i Maria Jaroszewiczowa odznaczeni zostali Złotymi i Srebrnymi Krzyżami Zasługi. Adwokaci: Bohdan Suligowski, Tadeusz Iżycki, Edmund Masiak, Ignacy Nowak, Bronisław Augustyniak, Stanisław Jakitowicz, Jerzy Łapicki, Kazimierz Witulski, Stanisław Urbaniak i inni odznaczeni zostali: jedni — odznaką „Adwokatura PRL”, inni — medalem XXX-lecia, medalami resortowymi i Siłą Zbrojnych. Świadczy to o tym, że coraz szerzej i pełniej zaczęto oceniać rolę i pracę adwokatury gdańskiej, zarówno społeczną jak i zawodową.

W roku 1973 przypadł koniec kadencji organów gdańskiego samorządu adwokackiego wybranych w roku 1970 i w związku z tym dokonany został wybór nowych członków tychże organów. Do Rady Adwokackiej weszli: dziekan — adw. B. Augustyniak, wicedziekan — adw. S. Jakitowicz, sekretarz — adw. I. Nowak, skarbnik — adw. A. Walicki, rzecznik dyscyplinarny — adw. W. Hirsch, prezes Wojewódzkiej Komisji Dyscyplinarnej — adw. S. Śpiechowicz, przewodniczący Komisji Kultury i Turystyki — adw. J. Horbatowska, kierownik doskonalenia zawodowego adwokatów i szkolenia aplikantów adwokackich — adw. Z. Cieśliński, członek Rady — adw. S. Gołata, zastępcy członka — adw. T. Kobyłański, adw. J. Lipski i adw. K. Witulski.

Adwokatura gdańska w ciągu minionych lat trzydziestu w dużym stopniu przyczyniła się do organizacji właściwego wymiaru sprawiedliwości i szerzenia zasad praworządności wśród społeczeństwa Wybrzeża i Ziemi Odzyskanych. W swej działalności i pracy zawodowej ma jako pierwsza polska adwokatura na tym terenie duże osiągnięcia. Sporadyczne błędy, uchybienia i naruszenia zasad etyki adwo-

kackiej przez poszczególne jednostki nie mogą przynosić ujmy całej korporacji, zwłaszcza że niejednokrotnie sprawy tych uchybień byli tylko formalnie związani z tą korporacją.

W ciągu tych minionych lat wielu członków adwokatury gdańskiej odeszło od niej czy to z powodu śmierci, czy też wieku emerytalnego lub z innych przyczyn. Przyszli i przychodzą nowi członkowie, w tym dużo młodych, którzy zawód adwokata wybrali z prawdziwego powołania. Daje to podstawę do pomyślnych rokowań na przyszłość.

JERZY GRABOWSKI

Obrona interesów polskich w Wolnym Mieście Gdańsku

Artykuł przedstawia strukturę prawną b. Wolnego Miasta Gdańska i walkę o interesy polskie na tym obszarze, tak unikalnym pod względem prawno-państwowym.

Niewielu Polaków, i to nawet starszej generacji, pamięta jeszcze, czym był dla Polski Gdańsk w okresie po pierwszej wojnie światowej i jaki był charakter prawny tego terytorium, leżącego u ujścia Wisły, przy którym znajdował się duży port.

Pierwszą wzmiankę o Polsce z zapewnionym dostępem do morza zawiera punkt 13 słynnego orędzia prezydenta USA Wilsona, wygłoszonego 8 stycznia 1918 roku w Kongresie w Waszyngtonie o celach, dla których osiągnięcia USA przystąpiły w 1917 roku do wojny światowej. Wilson powiedział wówczas, że należy utworzyć niepodległe Państwo Polskie, które by obejmowało obszary zamieszkałe przez ludność polską, z zapewnieniem mu zarazem wolnego i bezpiecznego dostępu do morza, i którego polityczna i gospodarcza niepodległość oraz całość terytorium byłaby zagwarantowana przez zawarcie umowy międzynarodowej.

Gdy po zakończeniu pierwszej wojny światowej zwycięskie Mocarstwa Sprzymierzone i Stowarzyszone (tak brzmiało oficjalne określenie państw, które prowadziły wojnę przeciw Niemcom) przedstawiły stronie pokonanej warunki pokoju, znalazły się wśród nich także postanowienia o przyznaniu Polsce Gdańska z całym ujściem Wisły. Niemcy jednak ze szczególną żarliwością walczyły o zachowanie dla siebie tego miasta i obszaru. Ówczesny premier Wielkiej Brytanii Lloyd George wypowiedział się wtedy za stanowiskiem Niemców, ale potem doszło do kompromisowego załatwienia tej tak ważnej dla Polski sprawy, co zaważyło później w sposób istotny na rozwoju sytuacji politycznej i gospodarczej Polski i przynajmniej formalnie przyczyniło się z czasem do wybuchu konfliktu zbrojnego z Niemcami w drugiej wojnie światowej.

W traktacie pokojowym podpisanym w Wersalu w dniu 28 czerwca 1919 roku Niemcy zrzekły się na rzecz Mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych obszaru obejmującego Miasto Gdańsk z zapleczem, które odpowiadało terytorialnie dotychczasowemu powiatowi gdańskiemu¹ z Żuławami. Natomiast Mocarstwa Sprzymie-

¹ Zniesionemu niedawno (przyp. Red.)